

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVI. Štev. 8 (830)

TRST - 17. maja 1974

100 lir

Slovenci smo strnjeno
glasovali za "NE",
strnjeno nadaljujmo boj
za pravice in napredek!

Velika zmaga svobode novo poglavje na poti napredka in demokracije

"NE" je odločno zmagal na ljudskem glasovanju. Zavrtni so poskusi temnih sil, da bi potisnile italijansko družbo v srednji vek. Obsojeno je zavezništvo med klerikalci in fašisti. Velika večina državljanov je ponovno potrdila, da hoče nadaljevati po poti napredka in demokracije.

Propadli so manevri tistih sil, ki so kovalje zaroto (saj ni šlo zgolj za vprašanje zakona o razporoki!) in ki zavirajo napredek ter ogražajo demokracijo. Propadli so načrti določenih vodilnih krogov, da bi po ljudskem glasovanju pristopili k drugim posegom. Glasniki "križarskega pohoda", Fanfani, Gedda, Lombardi, katerim se pri nas pridružuje tudi škof Santin; Admirante in njegovi pajdaši so bili hudo poraženi, čeprav so imeli na razpolago obilo propagandnih sredstev in fanatične propagandiste tudi na premarsikateri prižnici.

Zelo pomembno je dejstvo, da je "NE" prepričljivo prišel do izraza v vsej državi, tudi tam, kjer sicer ni prepričljivo zmagal. Jug je pokazal, da se je bistveno spremenil, da gre z duhom časa naprej. Tudi v krajih, ki so bili znani kot fevd določenih vodilnih krogov, je tokrat prišlo do bistvenega preokreta. Izid ljudskega glasovanja je pokazal, da se miti rušijo vkolikor niso še zrušeni. Prav v krajih, kjer so poborniki "križarskega pohoda" največ pričakovali, so se stvari zasukale v obratno smer. Zelo značilen je npr. izid glasovanja v San Sepolcro, rojstnem kraju Fanfanija. Tu je bilo za "DA" oddanih samo 26,85% glasov.

Povsem razumljivo je zadovoljstvo, ki v teh dneh vlada v državi. Predvsem delavske množice in srednji sloji se vesele velike zmage, saj vidijo v njej enega izmed pogojev za nadaljevanje na poti napredka in demokracije.

Tudi mi Slovenci se veselimo volilne zmage. Naše veselje je toliko bolj utemeljeno, ker so se vsi kraji, kjer prebiva naš človek enotno in odločno izkazali na ljudskem glasovanju. Tako na volitvah, kot že med pripravami nanje, se je pokazala izredno velika soglasnost med ljudmi različnih ideologij in političnih opredelitev. Zelo velika večina Slovencev, tako v mestih kot v vaseh, je rekla "NE". Maloštevilni mračnjaški fanatiki so ostali osamljeni. Naš človek je pravilno razumel stvari in je ponosno zavrnil limanice, na katere ga je vabila tudi tržaška kurija. Provokacije klerikalnega glasila so se povsem izjalovile. Slovenski človek je ponovno potrdil, da je antifašist, da se po njegovih žilah pretaka puntarska kri. Z odločnim "NE" je obsodil manevre temnih sil ter se izrekel za napredek.

Toda sedaj je treba iti naprej. Enotnost, ki je bila preizkušena na ljudskem glasovanju, lahko služi kot izhodišče za nadaljnje akcije, ki so potrebne za to, da se bodo določene stvari premaknile z mrtve točke. Številna in pereča vprašanja, ki se tičejo naše eksistence in našega razvoja, morajo najti izhodišče. Sama se ne bodo premaknila. Mi vsi jih moramo premakniti.

Že dolgo časa leži v parlamentu osnutek zakona za globalno zaščito naših narodnostnih pravic. Obstajajo še drugi predlogi. Z množičnim nastopom bi morali izsiliti zakon ali zakone o pravicah naše narodnostne skupnosti; zakone, ki naj omogočijo vsestranski razvoj naše skupnosti.

Seveda vzporedno s tem pa moramo še naprej nenehno utrjevati naš antifazišem,

>>>

Prvomajski sprevod v Trstu, velika delavska in protifašistična manifestacija

saj je znana stvar, da nam fašisti še vedno strežejo po življenju. Zavedati se moramo, da dokler bo fašizem v kateri koli obliki obstajal, bomo, kot manjšina, silno izpostavljeni preprihom in nevarnim valom.

Aktivno, še bolj kot doslej, moramo sodelovati v vseh bojih, ki jih italijanske demokratične in predvsem delavske sile vodijo za demokracijo in napredek.

Berlinguer:

"To je velika zmaga razuma in pravice"

Takoj po objavi izidov glasovanja na referendumu je tajnik KPI tov. Berlinguer izjavil naslednje:

"To je velika zmaga svobode, razuma in pravice, zmaga spremenjene Italije, ki hoče in ki lahko napreduje. To ni zmaga ene same stranke, saj so k zmagi prispevale najširše politične, socialne in kulturne sile: laične stranke, delavske organizacije in združenja srednjega sloja, žensk, mladine. Izidi referendumov jasno dokazujejo važen prispevek katoliških volivcev, ki niso klonili pred najrazličnejšimi pritiski.

KPI je ponosna, da je dala temeljni prispevek k tej zmagi z vneto in omikano kampanjo, z vnemo svojih članov in volivcev. Za državo je zelo dobro, da se je končalo tako. Poraz tistih, ki so za vsako ceno hoteli referendum in tistih, ki so ga poskušali spremeniti v križarsko vojno, sedaj omogoča, da lahko bolj trezno gledamo na resna vprašanja, ki jih je treba začeti reševati v stvarnem duhu. V tem duhu bodo komunisti nadaljevali svoje delo, upoštevajoč tudi mnenja drugih, z željo, da bi prišlo do najširšega sodelovanja vseh državljanov, ljubiteljev svobode in sodelovanja vseh ljudskih in demokratičnih sil".

V 13. deželah je zmagal "NE"

Na referendumu je glasovalo NE (tj. proti ukinitvi zakona, ki ureja primere razporoke) 19.093.929 volivcev, za DA (tj. za ukinitvev omenjenega zakona) pa 13.188.184 volivcev. Glasovalo je skupno 33.039.217 volivcev. Iz tega sledi, da je glasovalo NE 59,1% volivcev, za DA pa je glasovalo 40,9% volivcev.

V 13 deželah je večina volivcev glasovala NE. Rezultati so v odstotkih naslednji:

AOSTA: 75,1% NE, 24,9% DA
LIGURIA: 72,6% NE, 27,4% DA
EMILIA-ROMAGNA: 70,9% NE, 29,1% DA

Hud poraz temnih sil

PIEMONTE: 70,8% NE, 29,2% DA
TOSKANA: 69,6% NE, 30,4% DA
UMBRIA: 67,4% NE, 32,6% DA
FURLANIJA - JULIJSKA KRAJINA: 63,9% NE, 36,1% DA
LAZIO: 63,4% NE, 36,6% DA
LOMBARDIA: 59,2% NE, 40,8% DA
MARCHE: 57,6% NE, 42,4% DA
SARDINIJA: 55,2% NE, 44,8% DA
ABRUZZO: 51,1% NE, 48,9% DA
SICILIJA: 50,5% NE, 49,5% DA.

V 7 deželah je večina volivcev glasovala DA. Rezultati v odstotkih so naslednji:
MOLISE: 60% DA, 40% NE
LUCANIA: 53,6% DA, 46,4% NE
PUGLIE: 52,6% DA, 47,4% NE
KAMPANJA: 52,2% DA, 47,8% NE
VENETO: 51,1% DA, 48,9% NE
KALABRIJA: 50,8% DA, 49,2% NE
TRIDENTINSKO - VISOKO POADIŽJE: 50,6% DA, 49,4% NE

Izredno visoko število glasov za NE (tj. proti ukinitvi zakona, ki ureja primere razporoke), je bilo v naslednjih večjih mestih (podatke za NE objavljamo v odstotkih):

Torino: 79,7%, Genova: 76%, Rim: 68,06%, Bologna: 73,2% Reggio Emilia: 72,1%, Parma: 71,6%, Modena: 75,2%, Forli: 73,6%, Ferrara: 75,7%, Savona: 79%, Perugia: 69%, Terni: 65%, Benetke: 69%, Novara: 72%, Mantova: 72%, Napoli: 60%, Palermo 56%, Catania: 63%, Siracusa: 67%, itd.

Značilno je, da je v Rimu, kjer je bilo središče križarske vojne proti zakonu Fortuna-Baslini samo 32% glasovalo DA in da Arezzo, središče pokrajine, ki naj bi bila fevd Fanfanija, najglasnejšega protagonista v kampanji za križarsko vojno proti razporoki, dal le 34% glasov za DA.

Tudi večja mesta tistih dežel, kjer je bila večina glasov za ukinitvev zakona Fortuna-Baslini, kjer se je torej večina volivcev izrekla za DA, so dala izredno značilne rezultate. Poglejmo nekatere:

V mestu Campobasso, ki je središče dežele Molise je bilo za DA oddanih točno 50% glasov, v mestu Matera, ki je središče dežele Basilicata, je bilo oddanih le 46% glasov za DA, v mestu Bari je bilo za DA oddanih 40% glasov, v mestu Brindisi 41% za DA, v mestu Salerno 47% za DA, Catanzaro, ki postaja glavno središče Kalabrije je dalo 45% glasov za DA in 55% za NE itd.

Presenetljiv premik se je uresničil na Siciliji. Navajamo nekaj podatkov:

Agrigento: 55% DA, 45% NE, Caltanissetta: 45% za DA, 53% za NE, Catania: 36% za DA, 63% za NE, Enna: 48% za DA, 52% za NE, Messina: 51% za DA, 49% za NE, Ragusa: 47% za DA, 52% za NE in Trapani: 48% za Da, 52% pa za NE (podatki Palerma se že prej omenjeni.).

Prav tako presenetljivi so podatki iz Sardinije: Mesto Cagliari: 64,7% za NE,

35,3% za DA, v mestu Sassari je izid približno tak kot v Cagliariju, v mestu Nuoro pa je 60% glasov za NE in 40% za DA,

Pa pogledjmo še nekaj podatkov o izidih v Venetu in v tridentinski in bocenski pokrajini:

Podatke za Benetke smo že prej omenili, v mestu Belluno pa so rezultati naslednji: 64% NE, 35% DA, za mesto Padova: 58% NE, 42% DA, v mestu Rovigo: 55% NE, 45% DA, v mestu Treviso 60% NE, 40% DA, v mestu Verona: 54% NE, 45% DA, v mestu Vicenza: 63% NE, 46% DA (Vicenza naj bi bil fevd sedanjega predsednika vlade Rumorja!), mesto Trento je tako odgovorilo: 59% NE, 41% DA, mesto Bocen (nemška narodnostna manjšina!) 72% NE, 27% DA in v mestu Meran (ki je povečini nemško!) 68% NE in 31% DA.

Omembe vredno je dejstvo, da so kraji z narodnostno mešanim prebivalstvom (glej Aosto, Bocen in našo deželo) več ali manj plebiscitarno izrekli svoj NE!

Plebiscitaren "NE" med Slovenci

Kako so glasovali Slovenci? Odgovor na to vprašanje je enostaven: pravilno! Plebiscitno so se izrekli za "NE". Tako v mestih kot v vaseh.

Zelo jasno sliko razpoloženja Slovencev nam nudijo Trebče, kjer so, razen 34 volivcev (med katerimi je bil prav gotovo kak uslužbenec volišča, ki ni Trebenc), vsi volilni upravičenci glasovali NE.

Skoraj enako sliko nam nudi volišče, kjer so glasovali domačini iz Gropade in Padrič. Tu je bilo oddanih 467 glasov za NE in samo 47 glasov za DA.

Isto kot o teh krajih lahko zapišemo tudi o Bazovici, Lonjerju-Katinari, Proseku-Kontovelu in Križu; pa tudi o Podlonjerju, Sv. Ivanu, Kolonkovcu, Škednju, Barkovljah itd.

Znano je, da so v nekaterih šolah (kar ni dovoljeno!) razdeljevali volilno propagando (za "SI", seveda!). No, v vseh tistih krajih je rezultat povsem drugačen kot pa so ga pričakovali zagovorniki "SI".

Izredno pomemben je izid pri Koroščih (Sv. Barbari pri Miljah): 38 glasov proti zakonu Fortuna - Baslini in 495 za njegovo ohranitev.

Na vseh voliščih, kjer glasujejo openski domačini je odstotek glasov za "NE" izredno visok.

Podobno je tudi na Goriškem in v drugih krajih, kjer žive Slovenci. >>>

Izid referendumu na Tržaškem in Goriškem

OBČINA TRST

NE 137.282 (72,34%)
DA 52.485 (27,66%)

OBČINA MILJE

NE 7506 (79,77%)
DA 1903 (20,23%)

OBČINA DEVIN-NABREŽINA

NE 4018 (76,10%)
DA 1262 (23,90%)

OBČINA DOLINA

NE 3419 (84,26%)
DA 641 (15,74%)

OBČINA ZGONIK

NE 930 (87,74%)
DA 130 (12,26%)

OBČINA REPENTABOR

NE 404 (85,59%)
DA 68 (14,41%)

TRŽAŠKA POKRAJINA

NE 153.559 (73,10%)
DA 56.489 (26,90%)

OBČINA GORICA

NE 18.974 (64,3%)
DA 10.542

OBČINA DOBERDOB

NE 675 (78,4%)
DA 185

OBČINA SOVODNJE

NE 888 (80,2%)
DA 219

OBČINA ŠTEVERJAN

NE 310 (62,2%)
DA 188

OBČINA RONKE

NE 6.355 (78,1%)
DA 1.778

OBČINA TRŽIČ (Monfalcone)

NE 14.980 (72,6%)
DA 5.649

OBČINA KRMIN (Cormons)

NE 3.828 (69,7%)
DA 1.660

GORIŠKA POKRAJINA

NE 68.449 (69,4%)
DA 30.994

Podrobnejši pregled volilnih izidov v naših krajih

DOLINA NE 665 DA 123
BOLJUNEC NE 616 DA 53
BORŠT NE 349 DA 52
RICMANJE NE 387 DA 36
DOMJO NE 984 DA 230
MAČKOLJE NE 298 DA 107
PESEK NE 120 DA 40

REPENTABOR NE 404 DA 68

ZGONIK NE 385 DA 65
SALEŽ NE 261 DA 34
PROSEŠKA POSTAJA NE 284 DA 31

NABREŽINA NE 1332 DA 261
SESLJAN NE 1269 DA 560
DEVIN NE 418 DA 134
MAVHINJE NE 225 DA 45
ŠEMPOLAJ NE 320 DA 28
RIBIŠKO NASELJE NE 344 DA 197
SANATORIJ NE 110 DA 37

KONTOVEL NE 479 DA 61
S. NAZARIO NE 381 DA 319
PROSEK NE 1044 DA 263
KRIŽ NE 1138 DA 286
OPČINE NE 3854 DA 1544

(Možno je, da se je vrnila kakšna netočnost, saj so podatki sestavljeni na osnovi prvih poročil, vendar pa je gotovo, da ne gre za bistvene razlike.)

BANI NE 199 DA 29
TREBČE NE 433 DA 34
PADRIČE NE 467 DA 47
ZDRAVILIŠČE (Padriče) NE 35 DA 76
BAZOVICA NE 490 DA 48
LONJER NE 499 DA 63
BARKOVLJE NE 1870 DA 469

DOBERDOB NE 490 DA 107
JAMLJE NE 266 DA 78

SOVODNJE NE 476 DA 104
GABRJE NE 412 DA 115

ŠTEVERJAN NE 310 DA 188

ŠTANDREŽ NE 754 DA 204
PODGORA NE 825 DA 243
PEVMA NE 405 DA 70

V Beneški Sloveniji je izid referenduma bistveno drugačen od izida v drugih krajih, kjer žive Slovenci. "NE" je zmagal samo v občini Brdo. V občini Dreka je bilo za "NE" oddanih 39% glasov, v Grmeku 39,5%, prav toliko tudi v Podbonescu, v Reziji in v Sovodnjah nekoliko manj itd. V Čedadu je drugače. Tu je "NE" prejel nad 59% glasov, v Naborjetu v Kanalski dolini nad 55%, v Špetru Slovenov 57%, v Trbižu pa nad 66%.

Žal so zaostali kraji Beneške Slovenije še vedno pod močnim vplivom Krščanske demokracije. Moramo pa upoštevati, da niso glasovali tisoči delavcev, ki so zaposleni v tujini.

SKGZ: "Nadaljevati po poti napredka"

Slovenska kulturno gospodarska zveza je v izjavi o izidu referendumu med drugim poudarila:

"Zmagal je napredek. Družbena skupnost v italijanski republiki je z veličastno zmago na referendumu o razvezi zakona dokazala, da hoče naprej in se zato ni pustila zapeljati od nazadnjaških sil, ki so jo z obilnimi propagandnimi agitacijskimi sredstvi prepričevale, naj stopi korak nazaj..."

"Visok odstotek glasov med Slovenci pomeni visoko politično zavest naše narodnostne skupnosti, ki hoče, da se odnosi med ljudmi urejajo po sodobnih načelih in da smo Slovenci strnjeno za splošni napredek v družbi.

Plebiscitarna opredelitev Slovencev na tem ljudskem glasovanju je tudi izraz prepričanja, da je tokrat šlo tudi za našo usodo, zato ti glasovi izražajo odločno zahtevo, da je treba naše narodnostne probleme končno rešiti.

Treba je iti na pot napredka in nemudoma pristopiti k reševanju družbenih, gospodarskih in političnih problemov v državi. To bo mogoče storiti z izločitvijo fašizma iz javnega življenja in z izolacijo konservativnih sil".

KG in referendum

"Po našem skromnem mnenju bi se stranke sploh ne smele vtikati v volilno kampanjo okrog referenduma o razporoki, ker to ni nikak strankarski problem. Stranke bi se morale umakniti in pustiti državljanom svobodo izbire..."

Po kakšni logiki je prišel "Slovenski kristjan" do takega zaključka? Ali se ni cerkvena hierarhija pognala v tako imenovano "križarsko vojno" in zahtevala, naj se verska središča spremenijo v središča za politično agitacijo? Ali naj bi razni Gedda in črnosrajčniki, katerim z veliko vnamo sledi tudi KG, imeli povsem prosto pot?

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da številni slovenski duhovniki niso sledili navodilom KG in reakcionarnih hierarhov. Pravilno so ravnali in s tem prav gotovo koristili verskemu poslanstvu, ki ga opravljajo. Tisti, na srečo maloštevilni fanatiki, ki mislijo tako kot krog KG in tržaške kurije, pa so prejeli zasluženo plačilo. Volilni rezultati jasno govorijo tako v Boljuncu kot Šempolaju in tudi v Nabrežini.

«Edina» protifašistična stranka...

"Ustanovitelji slovenske liste danes pravzaprav rešujejo slovensko politiko v zamejstvu!"

Kakšna je ta "politika"?

Ali ni to "politika", politika hlapčevanja tistim, ki Slovincem odrekajo pravice? Ali ni njihova politika, politika zdravarstva in širjenja razprtij, ki so bile v modi v stari Jugoslaviji?

KG je zapisal: "izkustva povejo, da so v deželah, kjer je v veljavi razporoka, otroci veliki reveži, družba pa vse bolj mehkužna, propadajoča, skratka v razsulu..."

Torej družba je v razsulu v vseh državah, razen, v fašistični Španiji, saj tam ni zakona o razporoki.

ZANIMIVO!

Ali veste, dragi bralci, da obstaja v Italiji samo ena - edina - protifašistična stranka?

Ste začudeni in ne verjamete?

Preberite pismo, da ga je neki SS poslal Mladiki. V pismu je med drugim rečeno: "...absurd: Slovenci bomo kot davkoplačevalci finansirali tudi Almirantejeve fašiste! 'Slovenska skupnost' (SS) pa kot EDINA PROTIFAŠISTIČNA STRANKA V ITALIJI ne bo prejela iz državnih blagajn niti ene lire..."

Naš pripis: Zares žalostno bi bilo če bi bila skupnica SS edina protifašistična stranka.

Če bi res tako bilo, bi že davno nas odnesel plaz.

Prvega maja popoldne je bil v Bazovici velik protifašistični shod. Organiziral ga je Tržaški partizanski pevski zbor. Na shodu je govoril tudi predsednik vsedržavnega partizanskega združenja ANPI tov. Boldrini.

Komentarji o izidu referenduma

Neuspeh demokristjanske desnice na referendumu in poraz fašistov sta predmet številnih komentarjev tako v italijanskem kot v inozemskem tisku. Oglasil se je tudi vatikanski "Osservatore Romano", ki je izid referenduma označil kot "žalosten dogodek". Fašistični tisk trobi, da "italijanski narod ni razumel za kaj gre, ko je glasoval na referendumu". Razni prvaki Krščanske demokracije skušajo minimizirati neuspeh, Fanfaniju pošiljajo izraze solidarnosti, vendar pa se že govori o možnih spremembah na demokristjanskem vrhu.

Velik osip glasov na škodo Krščanske demokracije je dokaz, da obstaja danes "drugačna Italija". In s tem morajo sprijazniti tudi tisti, ki sanjajo o morebitnih avtoritarnih posegih. Glasilo PSI "Avanti" je poudarilo med drugim, da "tisti, ki je hotel ljudsko glasovanje, mora upoštevati, da večina Italijanov ni klerikalna, še manj pa fašistična".

Tajnik Italijanske socialistične stranke De Martino pa je med drugim podčrtal:

"Iz rezultatov izhaja, da je zavržen anahronistični poskus, da bi ukinili omikano pridobitev. Laične sile so lahko ponosne z rezultatom. Lahko so zadovoljni tudi tisti katoličani, ki so se opredelili za NE, kajti premagan je bil klerikalni poskus in močno je bila premagana vsa skrajna desnica. Krščanska demokracija bi se lahko naučila, da ni koristno popustiti klerikalnim in desničarskim skominam".

List "Quotidian de Paris" je med drugim zapisal, da je "NE" predvsem "NE" desnici in udarec v obraz takim kot sta Almirante in Fanfani.

Glasilo francoske KP "L'Umanità" poudarja, da je Fantanijeva politika propadla, da je italijansko ljudstvo uspešno prestalo zrelostni izpit. Fašizem je bil poražen, ljudsko gibanje pa se razvija.

Francoski časopis "Aurore" pa poudarja, da je Krščanska demokracija velik poraženec, da izgublja svoj prestiž in da lahko pride v njenih vrstah do pomembnih sprememb.

ČILE: Zmagalo bo ljudstvo!

Pot revolucije v Čilu ni bila "klasična". Zrušiti je bilo treba monopolistično na pol fevdalno imperialistično prevlado, da bi se demokratizirala družba, da bi delavski razred postal nosilec novega življenja. V tem prehodnem obdobju so v Čilu pripravljali temelje za socialistično družbo. Imeli so namen utreti to pot in se hkrati izogniti državljanjski vojni. To so poskušali in navzlic sedanjemu porazu taka možnost ni za vselej pokopana. Eno poglavje čilske revolucije se je tragično končalo, vendar to ni zadnje poglavje. Po kateri poti bo šla čilska revolucija naprej - o tem bo odločila zgodovina, razmerje sil, politične okoliščine.

Okoliščine, ki so omogočile kontrarevolucijo, so upoštevanja vreden predmet študija za mednarodno revolucionarno gibanje. Kontrarevolucija je prehitela revolucijo, presenetila jo je v številnih oblikah. Revolucija, vendar tudi kontrarevolucija, se razvijata po lastnih zakonitostih, zlasti po ideološkem in družbenem področju, na področju komunikacij z množicami. V tem smislu se je revolucija v Čilu pokazala za ideološko nerazvito, vtem ko je kontrarevolucija delovala organizirano na ravni računalnikov. Takoj po 4. septembru 1970, po oblikavanju Allendejeve vlade, je bila v Washingtonu ustanovljena posebna ustanova z nalogo, da preučuje priprave za zrušenje vlade ljudske enotnosti. Za ameriški imperializem "čilenstvo" ni bilo toliko nevarno, več je pomenilo kot izziv, da ne bi po tej poti z ustreznimi prilagoditvami šle še druge dežele Južne Amerike.

To, kar se je zgodilo v Čilu, je pravzaprav izpit tudi za celotno revolucionarno svetovno gibanje. Ker sestavlja to gibanje celoto, pomeni nasprotovanje čilski poti hkrati tudi napad na to gibanje in na socialistične države.

Očitno je, da so reakcionarne sile zavestno določile svojo strategijo in taktiko. Dan za dnem so izvrševale ta načrt ter pripravljale vse sredstva - od ekonomske vojne, gospodarske blokade do sabotaž v gospodarstvu in na političnem področju; delavski razred so skušale osamiti in mu preprečiti, da bi se povezal s srednjimi sloji. Vse so naredile, da bi v državi nastalo neznošno ozračje. Hkrati so vodile psihološko vojno - z neštetimi članki v tisku, z neštetimi radijskimi in televizijskimi oddajami. Temu je treba dodati še terorizem: spodbujale so teroristične akcije, ki so se vrstile dan za dnem. Med prvimi žrtvami je bil poveljnik vojske Schneider.

Obstajala je velika iluzija o značaju čilske vojske. Iluzija ne samo o njeni naravi, temveč tudi o njeni politični nedotakljivosti. Vodstvo te vojske, čeprav ni bilo aristokratsko, je bilo del buržoazne organizacije. Šolalo se je v najbolj

reakcionarnih vojaških zavodih v ZDA in drugod.

Notranji vzroki, ki so pripeljali do hudih posledic, se kažejo v dveh protislovnih smereh v silah, ki so izvajale program ljudske enotnosti. Mnenja so bile, da so program sprejeli vsi enako. Toda eni so si prizadevali, da bi bil proletarijat poglavitna gonilna sila koalicije, drugi pa so imeli to etapo za prehodno in so si prizadevali, da bi na stran sovražnikov uvrstili vse srednje plasti. Bila pa je tudi težnja, da bi se ti dve smeri medsebojno pomirili. Toda to je bilo nemogoče.

NAUKI IZ REVOLUCIJE

Revolucija - pa naj že ima kakršnokoli pot - se mora sama okrepiti in povsem usposobiti za prevzem oblasti. Predvsem je nujno potrebno, da ima učinkovita sredstva, da ima na razpolago mehanizem za samoobrambo. V Čilu je šlo za revolucijo: njenih korakov ji sovražnik, kar je naravno, ni mogel odpustiti. Če se sovražniku ponudi možnost, da jo zaduši, potepta, bo naredil to tako, da bo potep-

Vojaška sodišča v Čilu sodijo številne voditelje "Unidad Popular", ki so jih zaprli ob državnem udaru. Med aretiranimi je tudi generalni tajnik čilske komunistične partije Luis Corvalan. Golpisti pripravljajo monstroozen proces, na katerem naj bi Corvalana obsodili. Doslej še ni znana obtožnica. Dejstvo pa je, da je Corvalanovo življenje v veliki nevarnosti.

tal vse vrednote, za katere je buržoazija rekla, da jih varuje kot svoje (svoboda, demokracija, človekove pravice), delala bo brez slehernega pomišljanja in omahovanja, z naglico, značilno za fašizem.

Druga pomembna čilska izkušnja je bila, da mora imeti revolucija eno smer ne pa več; zmeraj mora biti ob ljudstvu, z množicami, obveščena o vseh problemih. Ne le o teh, s katerimi se sooča zaradi delovanja sovražnika, marveč tudi z notranjimi vprašanji gibanja, da bi se ljudstvo samo odločilo - če pride do spopada, ki je v Čilu očitno bil, v zvezi z nadaljnjim potekom revolucije. Revolucija mora delovati s strategijo, taktiko, disciplino, ki je obvezna za vse, z isto mislijo in z eno samo teorijo. Bistveno je - vprašanje enotnosti.

Nadaljni veliki nauk: revolucija mora zmeraj biti v ideološki ofenzivi, tudi psihološki in moralni. Zato mora imeti ustrezen upogled in vpliv na sredstva množičnih občil ter jih znati inteligentno in živahno rabiti pri revolucionarnem dviganju zavesti množic.

Prav tako je bilo nujno, da se spremeni značaj in narava oboroženih sil. Iz njenih vrst bi bilo treba odstraniti fašiste in preprečiti možnost, da bi se armada zapletla v mreže, ki jih nastavlja imperializem. Ko bi to pravočasno naredili, se ne bi zgodilo, da bi se oborožene sile bi zgodilo, da bi se oborožene sile spremenile v vojsko, ki je zasedla svojo lastno državo, ki je napovedala vojno svojemu ljudstvu. (Toda čeprav ima zdaj v vojski premoč fašistična klika, ne smemo misliti, da bi bila vsa fašistična).

Danes je v Čilu večja enotnost med ljudstvom in med strankami kakor prej, pred državnim udarom. Enotnost ljudstva je aktivna doma in zunaj. V tujini je bilo objavljenih več izjav, manifestov, tako skupna politika proti fašizmu, ki se izvaja prek široke fronte, v kateri so strnjene komunisti, socialisti, demokristjani, radikali, člani MAPU (gibanja združene ljudske akcije) in MIR (gibaje revolucionarne levice). Enotnost ljudstva je čedalje močnejša; čutiti je celo spremembo v ravnanju članov demokristjanske stranke, katere vodstvo je v začetku pozdravljalo režim vojaške hunte.

Fašistična diktatura nima pomembne politične podpore. Skupina prismojenih generalov zastopa teorijo "politične tišine". Ne samo da je prisilila v ilegalno stranke ljudske enotnosti, prepovedala je sploh vsakršno politično aktivnost. V resnici se boji, da bi kakršnakoli politična dejavnost utegnila postati možnost za izražanje nezadovoljstva ljudstva, to pa bi pripeljalo v določenem trenutku do eksplozije.

Hunta misli, da le vojska kot najvišja kasta lahko zagotovi srečo v državi, če

vsili ljudstvu kasarniško disciplino. "General ukazuje, ljudstvo pa uboga. Kdor ne uboga, ga je treba odstraniti" - to je sedanje geslo hunte. Videti je surovo, vendar je to resničnost fašističnega primitivizma. Voditelji hunte nastopajo po televiziji, imajo sladkobesedne govore - toda ljudstvo jih vidi razgaljene, takšne, kakršni so.

Pinochet ima svoj koncept, kako vsiliti red: na udarcu so politiki kot največji "sovražniki reda". Poleg tega se ima ta skupina generalov za geopolitike. Zastopajo na primer tezo, da je soseda Čila - Bolivija umetna tvorba (enako tezo je zastopal neki ameriški general v reviji Life) in da jo je treba razdeliti. Niso izključili zamisli o možnosti vojne proti Boliviji in Peruju. To so sila nevarne fantazije.

VOJAŠKA HUNTA JE OSAMLJENA

Ljudstvo Čila se sedaj organizira in skuša kar najbolj osamiti hunto proti kateri je - tako sodijo - skorajda 90 odstotkov prebivalstva. Vsa moč hunte je v orožju. Z enostavno metodo je početverila oborožene sile - poklicala je na služenje roka tri letnike, domov pa ni izpustila tistih vojakov, ki so že izpolnili vojaško obveznost. Vse to pa je vendarle balon, ki je preveč napihnen. Mnogi izmed teh mladih ljudi so doživeli kot civilni ljudje represalije in preganjanje. V Čilu ni hiše, v kateri ne bi čutili preganjanja.

Generalni tajnik komunistične partije Corvalan je skupaj z dvema drugima članoma političnega urada zaprt v zloglasni ječi. Vendar komunisti doma opravljajo svojo nalogo ter se povezujejo z drugimi strankami ljudske enotnosti, prav tako pa tudi z drugimi demokratičnimi silami iz vseh družbenih plasti.

Komunisti so - kakor člani drugih naprednih strank - doživeli velike izgube.

Ne gre za boj obupancev, za to, da bi šli "z glavo skozi zid". To je široko zasnovano gibanje z velikimi možnostmi, ki prerašča v nacionalno protifašistično fronto. Vojska, ki ji poveljujejo fašisti, se ne bo mogla postaviti po robu vsemu ljudstvu. Čilskemu ljudstvu se vrača moč. Čilsko ljudstvo bo nekoč spet stopilo na prizorišče in bo zmagovalc.

Portugalska na poti demokracije

Letošnji 25. april, ki so ga antifašistične množice v Italiji izredno slovesno proslavile, bo zapisan tudi v zgodovini Portugalske kot dan, ko se je zrušila več desetletij trajajoča fašistična vladavina in ko je zaslužnjememu narodu zasijala svetlejša prihodnost. Tega dne se je zgodilo nekaj nenavadnega: vojska je strmoglavila fašistično diktaturo in odprla pot demokraciji. Šef upora, general Spinola, je ukazal odpreti ječe, v katerih so bili zaprti številni nasprotniki fašistične diktature ter takoj navezal stike z voditelji demokratičnih strank. Prvič po dolgih desetletjih so delavske množice po vsej Portugalski svobodno proslavile mednarodni praznik dela - Prvi maj. Dne 15. t.m. je bil general Spinola proglašen za predsednika republike in v kratkem bo začela delovati nova vlada, v kateri bodo sodelovale tudi delavske stranke.

Nesporno je dejstvo, da je preobrat v pozitivnem smislu na Portugalskem po-

spešila vojna, ki že dolgo let traja v portugalskih kolonialnih posestih. Ta vojna seje smrt v deželah, ki se odločno upirajo kolonialni nadvladi. Povzročča velikanske izgube, pogublja portugalsko gospodarstvo. Cena, ki jo je Portugalska plačala za svoje neuspehe, je po uradnih podatkih okoli 5.000 ubitih vojakov in nad 6 milijard dolarjev stroškov. Ob koncu preteklega leta je portugalska vojska štela okoli 220.000 vojakov, od katerih je bilo približno 130.000 angažiranih v umazani vojni.

Če sodimo po prvih dejanjih voditeljev novega režima (razpust fašistične tajne policije, izpustitev političnih jetnikov, ukinitve cenzure, zamenjavo vojaške oblasti s civilno itd., potem lahko rečemo, da se je nova doba že začela, da se demokracija že uveljavlja. Tem, prvim korakom bodo nujno morali slediti drugi, predvsem taka rešitev za kolonije, kakršno zahtevajo prizadeta ljudstva.

Pismo uredništvu

Prejeli smo naslednje pismo s prošnjo, da ga objavimo.

"Podjetje ACEGAT je uvedlo nov vozni red na progi Trst - Opčine. V večernih urah je zveza z Opčinami neustrezna. Zadnji tramvaj iz Trsta odpelje ob 20,10. Kasneje vozijo avtobusi. Toda med 20,10 in 22. uro ne vozi noben avtobus neposredno na Opčine. Avtobus pelje najprej v "Villa Carsia" in na postajališču pri baru "Istria", nekaj minut stoji ter šele nato odpelje na Opčine. Tako traja vožnja do Opčin več kot pol ure.

V zadnjem času vozijo na omenjeni progi skoraj vedno mali avtobusi, na katerih je le nekaj sedežev. Zaradi tega morajo potniki stati in vozilo jih tudi zaradi številnih ovinkov premetava sem in tja. Zelo pogosto so avtobusi polni vojakov. Včasih so vojaki odstopili sedež ženskam in starejšim moškim, v zadnjem času pa so na to oliko pozabili.

Radi bi vedeli po kakšnem kriteriju je podjetje ACEGAT uvedlo te neustrezne novotarije. Ali morda zaradi varčevanja?

Ali ne bi bilo primerno, da bi tudi ob delavnikih vozili avtobusi po takem urniku kot ob nedeljah, ko je neposredna zveza med mestom in Opčinami neprekinjena tudi v večernih urah?

Ali naj mislimo, da menijo gospodje pri podjetju ACEGAT, da morajo biti potniki na uslugo podjetju in ne ravno obratno?

Pričakujemo, da se bodo s temi nevšečnostmi seznanili tudi člani openske občinske konzulte in da bodo posredovali zato, da bodo gospodje pri podjetju ACEGAT izboljšali prevozno službo tako, da bo v resnici v službi tistih, katerim je namenjena.

(Sledijo podpisi)

Pogled na del prvomajskega delavskega sprevoda v Trstu

**Berite,
Podpirajte,
DELO!**

Tudi letos je zgornjska občina priredila svečanost ob obletnici osvoboditve. Svečanost je bila ob spomeniku pred zgornjskim županstvom.

Zaključne akademije šole Glasbene matice

Mladim ljudem so pri njihovem študiju in oblikovanju njihove osebnosti v veliko oporo nastopi v javnosti. Poseben pomen pa imajo za mladega glasbenika.

Vsi glasbeno pedagoški zavodi imajo zato v svojem programu tudi javne nastope dijakov, ki ob zaključku šolskega leta predstavljajo nekak obračun celotnega delovanja.

V ta okvir spadajo tudi zaključne akademije šole Glasbene matice v Kulturnem domu v Trstu pa tudi javni nastopi gojencev v Gorici in v krajih, kjer ima Glasbena matica svoje podružnice. Ti nastopi so v okviru slovenskega kulturno prosvetnega delovanja zelo pomembni ker posredujejo javnosti doslej še vse premalo poudarjeno vzgojno delo na področju glasbe.

Prva letošnja akademija glasbene šole je bila v soboto, 11. maja v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu. Ob sodelovanju orkestra Glasbene matice so se predstavili mladi solisti. Kvartet blokflavt, v sestavi Erika Slama, Nives Košuta, Marija Monreale in Riccardo Pergolis, je izvajal Hainichenov Koncert v G-duru. Haydnov klavirski koncert v D-duru je izvajala pianistka Tea Košuta. Pri obeh skladbah je bil ob dirigentskem pultu Janko Ban. Na sporedu je bil tudi Stamitzov Koncert v F-duru za klarinet. Kot solist je nastopil Silvij Pibovec. Mozartov Koncert v G-duru za violino pa je izvajal Črtomir Šiškovič. Dirigiral je Oskar Kjuder.

Spored II. zaključne akademije v sredo, 15. maja je obsegal poleg solističnih točk (klavir, violina, kitara) in pihalnega tria nastop dijakov Centra za glasbeno vzgojo iz Kopra, ki se je predstavil tudi s solopetjem.

Pri III. zaključni akademiji, ki bo dne 22. maja bodo izvajali dijaki glasbena dela

za naslednje instrumente: klavir, vilončelo, klarinet in trobento. Poleg solistov se bosta predstavila dva komorna ansambla: Trio za blokflavto, flavto in violončelo, ki bo izvajal Quantzovo Sonato, klavirski trio pa bo izvajal dva stavka Beethovnovnega tria v D-duru.

IV. zaključna akademija bo 29. maja. Namenjena je izključno gojencem od delka za harmoniko. S pestrim sporedom bodo nastopili solisti in trije harmonikarski ansambli.

Dijaki in profesorji šole Glasbene matice, ki so v priprave za zaključne akademije in za ostale glasbene nastope vložili mnogo truda, želijo, da bi prireditve obiskalo čim večje število ljubiteljev glasbe.

Proslava kmečkih puntov v Devinu

V nedeljo, 19. t.m. bo v Devinu proslava KMEČKIH PUNTOV. Ob 15. uri bodo na trgu pred gradom odkrili spominsko obeležje, nato pa bo v portiču kulturni spored. Nastopili bodo: Tržaški partizanski pevski zbor, zbor Igo Gruden iz Nabrežine, zbor Fantov izpod Grmade, Tržaška folklorna skupina in godba na pihala iz Nabrežine. Od 20. do 24. ure bo prosta zabava.

Proslavo prireja Slovenska prosvetna zveza in Kmečka zveza s sodelovanjem kulturnega krožka Devin-Štivan.

GOSTOVANJE DRAME SNG IZ LJUBLJANE

Kot gost Stalnega slovenskega gledališča v Trstu bo v Kulturnem domu v Trstu gostovala Drama Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane. Predstavila se bo s komedijo v petih dejanjih VOLKOVI IN OVCI, ki jo je napisal Aleksander Nikolajevič Ostrovski, prevedel pa Milan Jesih. Delo režira Igor Pretnar.

Premiera bo v petek 24. t.m. ob 20,30 (abonma red A premierski), ponovitve pa bodo: v soboto, 25. 6. m. ob 20,30 (abonma red B), v nedeljo, 26. t.m. ob 16. uri (abonma red C in F), v ponedeljek, 27. t.m. in v torek 20. t.m. ob 16. uri.

KONCERT NA OPČINAH

Slovensko prosvetno društvo TABOR na Opčinah priredi v soboto, 18. t.m. ob 20,30 v Prosvetnem domu na Opčinah koncert pevskega zbora Zarja iz Trbovelj.

V Saležu so proslavili 30. letnico ustanovitve partizanske šole. Ob tej priložnosti so počastili spomin učitelja Kokoravca - Gorazda, ki so ga nacisti ustrelili. Nekaterim bivšim partizanskim učiteljem je Združenje partizanskih učiteljev podelilo priznanice. Prireditve v Saležu je organiziralo krajevno prosvetno društvo Rdeča zvezda, na njej pa so sodelovali učenci krajevne šole in pevski zbor Rdeča zvezda.

Na področju javnih prevozov vlada velik nered. Uslužbenci so slabo plačani in zelo obremenjeni. Podjetja, ki so v rokah zasebnikov, slabo skrbijo za prevoze. Delavski sindikati zahtevajo korenito preobnovo javnega prometa, publicizacijo medkrajevnih avtobusnih prog, ustanovitev medobčinskih konzorcijev za prevoze, nakup novih vozil in seveda izboljšanje plač uslužbencev. Ker se pristojne oblasti ne zganejo, so pretekli torek uslužbenci avtobusnih podjetij ponovno stavkali. Stavki so se pridružili tudi nameščenci tržaškega mestnega podjetja ACEGAT. Demonstracije v Trstu se je udeležilo okrog tisoč nameščencev iz vse dežele. V znak protesta so v središču mesta za nekaj časa paralizirali promet. Deželni svetovalci KPI Lovriha, Cuffaro in Bosari so zahtevali nujno sklicanje pristojne deželne komisije, na kateri bi morali razpravljati o publicizaciji prevozov v Furlaniji-Juljski krajini

Gostovanje SSG v Jugoslaviji

Stalno slovensko gledališče iz Trsta je odpotovalo na petnajstdnevno turnejo po Jugoslaviji s predstavama "Božič pri Cupiellovih" Eduarda De Filipa in "Torotumbo" Miguela Angela Asturiasa.

Z De Filippovo komedijo bo nastopilo v Postojni, Murski Soboti, Ptuj, Mariboru, Ljubljani, Zagrebu, Karlovcu, Ohridu, Skopju in Beogradu, s "Torotumbom" pa v Ljubljani in v Beogradu.

S to turnejo gledališče nadaljuje tradicijo povezovanja med različnimi narodi in kulturami, ki se na našem ozemlju srečujejo in ki si prizadevajo za čimplotnejše sodelovanje in prijateljstvo v imenu občečloveških vrednot.

Posebno važnost na tej turneji predstavlja obisk v Makedoniji.

ZADNJA VEST

Kaže, da je sodna oblast, končno, prišla na sled zločinom, ki so leta 1969 položili bombo na slovensko šolo pri Sv. Ivanu in da so bili povezani s tržaško fašistično skupino "Ordine nuovo". Tega podlega dejanja sta baje obtožena fašista Delfio Zorzi in Martino Siciliano. Ob sta iz Veneta.

Preiskava o nedavnem otentatu na isto šolo še ni rodila nobenega sadu.

Prispevki za naš tisk

V počastitev spomina Ivanke Furlan, ob 21. obletnici njene smrti, mož Emilij in hčerki Adelia in Bianka darujejo 10.000 lir v sklad komunističnega tiska.

Ob vpisu naročnine za leto 1974 je tov. Ivan Košuta iz Križa prispeval v sklad Dela 3.500 lir, tov. Slava Cotič pa 1.500 lir.

Tov. Ema Tul iz Mačkolj je nabrala za tiskovni sklad Dela 8.500 lir.

Vsem iskrena hvala.

Življenjski jubilej

Tovariš Vital Vatovec - Dalo je dne 19. aprila t.l. slavil svoj 75. rojstni dan. Slavljeneec se je rodil v Čezarjih pri Kopru, kjer so njegovi imeli majhno kmečko posestvo. Družina je bila številna in doma ni bilo kruha za vse. Zato so fantje, pet jih je bilo, morali že v mladih letih iskati zaposlitev drugje. Vital je prišel leta 1923 v Trst ter se zaposlil v Tovarni strojev. Tako on kot njegovi štirje bratje so že v mladih letih sodelovali v organizaciji delavskega gibanja.

Že v letih 1919-20 so bratje Vatovec sodelovali tudi v bojih proti fašističnim škvadram. Zaradi tega so prestali mnogo hudega, a to jih ni odvrnilo od začrtane poti. Prišli so tudi pred zloglasno posebno sodišče. Dva brata, Nikolaj in Nazarij, sta padla kot partizana.

Leta 1929 je zloglasna OVRA sletirala številne komuniste na področju Milj in Kopra. Zasedovala je tudi Vitala Vatovca. Zaradi tega je moral pobegniti v tujino. Preko Ljubljane in Dunaja je odšel v Luksemburg, kjer ga je čakal Giordano Pratolongo in mu omogočil potovanje do Pariza; tam je dobil zvezo s Luigijem Frausinom in drugimi voditelji KPI. Frausin je v imenu vodstva KPI predlagal, naj bi Vital delal v ilegali v Trstu. Vital je sprejel odgovorne naloge in je dvakrat prišel v Trst s ponarejenimi dokumenti. Navezal je stike s tovariši v Tovarni strojev, pri podjetju ACEGAT in v okoliških vaseh. S seboj je prinesel propagandno partijsko gradivo ter ga izročil tovarišem. Skrbel je tudi za razdelitev podpore iz sklada Rdeče pomoči, ki so jo nujno potrebovali svojci aretiranih tovarišev.

Kasneje je prišla v Francijo tudi njegova žena in je skupaj z njim delila žalostno usodo političnih emigrantov. Kljub velikim težavam in preganjanju sta bila oba aktivna v protifašističnem boju v Franciji. Med nemško okupacijo sta sodelovala s francoskimi rodoljubi na severnih področjih dežele.

Ob osvoboditvi sta se po šestnajstih letih prisilne emigracije vrnila v Trst, kjer še sodelujeta v komunističnem gibanju.

Tržaški komunisti so hvaležni tovarišu Vitalu Vatovcu in njegovi ženi za vse, kar sta napravila v boju proti fašizmu in za razvoj komunističnega gibanja v delavskih vrstah. Ob pomembnem življenjskem mejniku tovarišu Vitalu iskreno čestitajo.

MARIJA BERNETIČ

Gledališki igralec Anton Požar je pred kratkim slavil svoj 85. rojstni dan. Ob tem visokem življenjskem jubileju so se ga spomnili ljubitelji odrske umetnosti, kateri je slavljenec posvetil, lahko rečemo, večji del svojih življenjskih moči. Svojo gledališko pot je začel v Šentjakobski čitalnici in nato jo razvil v Narodnem domu. Po požigu osrednjega slovenskega kulturnega hrama v Trstu se je Požar vrnil v šentjakobsko čitalnico, kjer je deloval dokler ni bil prisiljen, tako kot številni drugi Slovenci, zapustiti Primorske.

Ob visokem življenjskem jubileju slavljenцу iskreno čestitamo.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **Marija Bernetič**
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047,
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Letna naročnina 1.500 lir.
Poštni tekoči račun 11/7000
Tisk: Tiskarna Riva, Trst,
Ulica Torrebianca 12